

STADSBYGGNADSKONTORET
PLANAVDELNINGEN

Bilaga 1

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 2006-16107-54
SID 1 (6)
2012-05-31

Handläggare: Ulrika Egerö
Tfn 08-508 267 99

Till
Stadsbyggnadsnämnden

Program för ny begravningsplats på Järvafältet – inför samråd

Förslag till beslut

ge kontoret i uppdrag att gå ut på samråd för program för ny begravningsplats på Järvafältet.

Susanne Lindh

Bo Bergman

Christina Leifman

Sammanfattning

I nordvästra Stockholm finns stort behov av ny mark för gravsättningar. Kyrkogårdsförvaltningen behöver därför anlägga en ny begravningsplats, och lämpligaste område har befunnits vara området på och kring Granholmstoppen. I december 2008 godkände stadsbyggnadsnämnden ett start-PM för planläggning av en ny begravningsplats i sydvästra delen av Järva friområde.

Stockholms kyrkogårdsförvaltning inbjöd under vintern 2009-2010 till en öppen arkitekttävling om utvecklingen av en ny begravningsplats i Järva friområde. Till vinnare utsågs förslaget Öarna, framtaget av det danska arkitektkontoret Arkitekt Kristine Jensens Tegnestue i samarbete med arkitekten Poul Ingemann.

Programmet är en vidarebearbetning av det vinnande förslaget och innebär att en den nya begravningsplatsen delas upp på mindre begravningsenheter som öar i landskapet. De uppdelade gravplatserna gör det möjligt att använda programområdet även till annat, som picknick,

Bilaga: Järva begravningsplats. Öarna. Samrådsförslag till program för detaljplan

Box 8314, 104 20 Stockholm. Besöksadress Fleminggatan 4
Telefon 08-508 27 300. Fax 08-508 27 170.
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

www.stockholm.se

naturpedagogik, spontanidrott, m.m. och att bevara områdets natur- och kulturvärden.

Programsamrådet beräknas pågå från juli till oktober. Ett förslag till detaljplan kan sedan skickas ut på samråd under vintern 2013. Planen bör kunna antas hösten 2013. Utbyggnaden föreslås ske etappvis.

Utlåtande

Bakgrund

Staden är genom kyrkogårdsnämnden huvudman för begravningsverksamheten i Stockholms stad. Staden har därmed samhällets uppdrag att tillhandahålla gravplatser till stadens befolkning. På flera av stadens elva befintliga begravningsplatser har i stort sett all mark som är möjlig att använda för kistgravar redan upplåtits för gravsättning. På längre sikt är behovet av ny mark för begravningsändamål störst i nordvästra Stockholm, främst behovet av mark för gravsättning av kistor. I södra Stockholm finns mark för gravsättning av kistor för överskådlig tid på Strandkyrkogården i Skrubba. I och med att befolkningen i stadsdelarna kring Järvafältet åldras ökar behovet av gravplatser. Staden måste sträva efter att kunna erbjuda minst 300 nya gravar per år nära dessa områden. En stor andel av dessa gravar bör vara kistgravar och på mark som inte tidigare använts för gravsättning. Det är angeläget att staden kan erbjuda gravplatser så nära bostadsområdena som möjligt.

Enligt kommunfullmäktiges Vision Järva 2030 ska Järva friområde fortsätta vara en områdesunik kvalitet och resurs för rekreation och fritidsaktiviteter. Stadsdelarna på norra och södra sidan ska kopplas samman genom ytterligare mötesplatser.

Exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret har i samarbete med kyrkogårdsförvaltningen, stadsmuseet och trafikkontoret undersökt lämpliga platser för en ny begravningsplats på Järvafältet. Området norr om Hjulsta har befunnits mest lämpligt, med hänsyn till markförhållanden och trafikförsörjning samt friområdets rekreations- och kulturlandskapsvärden, men också för att förstärka friområdet som mötesplats. Dock har det föreslagna planområdet mycket stora kulturhistoriska värden som måste beaktas vid planläggningen.

I 11 december 2008 godkände stadsbyggnadsnämnden ett start-PM för planläggning av en ny begravningsplats i sydvästra delen av Järva friområde. I start-PM angavs ett planområde helt och hållet väster om Granholmstoppen. I fortsatt arbete har det visat sig att begravningsplatsen på ett bättre sätt kan anpassas till områdets natur-, kultur- och rekreationsvärden, samtidigt som den första etappen kan placeras i ett område som inte allt för mycket störs av byggandet av Förbifart Stockholm, om även Granholmstoppen inkluderas i planområdet.

Med ambitionen att skapa en ny begravningsplats med hög kvalitet och höga arkitektoniska och konstnärliga värden inbjöd Stockholms kyrkogårdsförvaltning under vintern 2009-2010 till en öppen arkitekttävling om utvecklingen av en ny begravningsplats i den sydvästra delen av Järva friområde. 111 förslag inkom. Till vinnare utsågs förslaget Öarna, framtaget av det danska arkitektkontoret Arkitekt Kristine Jensens Tegnestue i samarbete med den danske arkitekten Poul Ingemann.

Planområdet

Enligt kyrkogårdsförvaltningens beräkningar behövs totalt ca 20-25 ha mark för att täcka behovet under minst 30 år. Beräkningen bygger på en tät utformning av begravningsplatsen. I programmet föreslås att gravmarken delas upp på flera mindre områden, med ett rekreations- och kulturlandskap emellan och planområdet är därför ca 50 hektar stort. Förslaget innebär att kyrkogårdsförvaltningen får ansvar för skötseln av hela planområdet.

Nuvarande förhållanden

Området ingår i Igelbäckens kulturresevat, vars syfte bl.a. är att utveckla området till ett aktivitetsfält för kulturella upplevelser och socialt umgänge. Enligt föreskrifterna för resevatet behövs ett tillstånd från stadsbyggnadsnämnden för att anlägga en ny begravningsplats. Ett sådant tillstånd söks lämpligen i samband med att ett förslag till detaljplan skickas ut på utställning.

Inom planområdet finns idag ett område med 70 odlingslotter, varav ett 50-tal används. Östra delen av planområdet innefattar nyttjanderättsområdet för Järva discgolf. I programarbetet har ett förslag tagits fram över hur discgolfanläggningen (en 18-hålsbana enligt gällande avtal) skulle kunna inrymmas i programområdet under den första utbyggnads-etappen. Detta påverkar då de områden som Hästa gård idag använder för bete och gödselaneläggning.

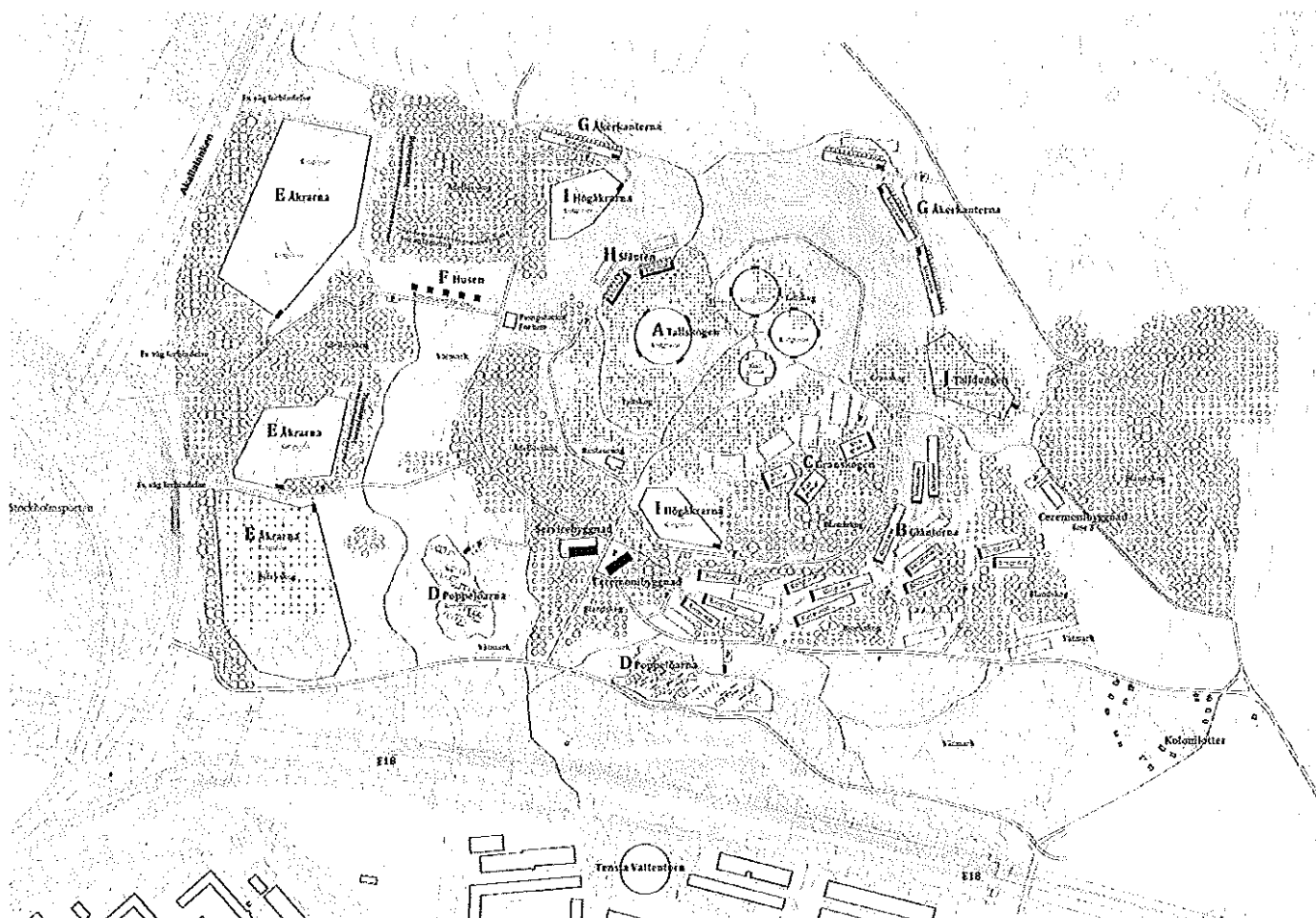
Geohydrologiska undersökningar inom området visar att ett antal mindre delar av planområdet har sådana hydrologiska förhållanden att de kan användas för kistgravar. Förslaget till utformning av begravningsplatsen är anpassat efter de områden som utpekats som lämpliga för kistgravar. Anläggning av gravplatser i Granholmstoppens utfyllnadsområden kan dock innebära att stora delar av jordmassorna måste grävas ur, sällas och eventuellt bytas ut.

En arkeologisk inventering och utvärdering har gjorts, där tidigare registrerade forn- och kulturlämningar granskats och nyfunna lämningar dokumenterats. Fornlämningsmiljöerna har också bedömts utifrån upplevelsevärden och vetenskapliga värden. Flera miljöer har höga eller mycket höga värden.

Förslaget

Programmet har tagits fram av Arkitekt Kristine Jensens Tegnestue, och är en vidarebearbetning av deras vinnande förslag i arkitekttävlingen.

Förslaget innebär att den nya begravningsplatsen delas upp på mindre begravningsenheter som är i landskapet. De består alla av ett inhägnat gravområde och ett mindre hus/tak som dels markerar övergången från landskap till begravningsplats, dels fyller några enklare funktioner (skydd vid dåligt väder, tillgång till vatten, m.m.). Inom programområdet kommer det att finnas olika typer av gravplatser, vilka utformas efter karaktären av det omgivande landskapet. Avsikten är att skapa en modern begravningsplats som kan användas till alla ceremoniella seder och traditioner.

De uppdelade gravplatserna gör det möjligt att använda programområdet även till annat, som picknick, naturpedagogik, spontanidrott, m.m. och att bevara områdets natur- och kulturvärden.

Utbyggnaden föreslås ske etappvis. Den föreslagna byggnationen av Förbifart Stockholm, flyttning av Akallavägen och eventuellt byggandet av Stockholmsporten kommer under lång tid påverka programområdets västra delar. Därför föreslås en första etapp i den östra delen. Den första etappen bör innehålla ett stort antal gravskick och gravmönster, samt en servicebyggnad och en ceremonibygnad.

Två ceremonibyggnader och en service- och personalbyggnad kommer att behövas. Ambitionen är att dessa funktioner integreras i landskapet på samma villkor som begravningsplatserna. Ceremonibyggnaden i första etappen är i förslaget ca 300 m² och ska komma alla trosinriktningar till nytta. Servicebyggnaden och det område som tillhör den är på ca 500 m².

Trafik, parkering och tillgänglighet

Begravningsplatsen ska kunna nås med bil och buss via Akallalänken. Det är ca 800 m från Hjulsta tunnelbanestation till programområdet. En parkeringsplats med ca 20 platser i anslutning till ceremonibyggnaden behövs. I övrigt föreslås små parkeringsfickor för 3-5 bilar längs de primära förbindelsevägarna i närheten av begravningsenheterna. Handikapplatser föreslås vid alla begravningsenheter, samt vid ceremonibyggnaden och servicebyggnader.

Planeringen utgår idag från att begravningsplatsen ansluts till en framtida lokal vägförbindelse mellan Akalla och Hjulsta över fältet och att den vägen finns med i detaljplanerna för Förbifart Stockholm, som är under arbete. Om vägens läge över fältet och lokala anslutningar inte fastställs i detaljplanerna för Förbifarten kan det istället bli aktuellt att inarbeta vägen i detaljplanen för begravningsplatsen, alternativt att upprätta en särskild detaljplan enbart för Akallalänken.

Begravningsplatsen skall i den mån det inte utgör för stora ingrepp på kulturlandskapet uppfylla gällande krav för tillgänglighet för personer med funktionshinder. Förslaget vägnät tar sin utgångspunkt i den nuvarande vägstrukturen, med få tillägg där det krävs förbindelser mellan begravningsenheterna och befintliga vägar. Infrastrukturen ska även sörja för att områdets rekreativitet behålls och förbättras.

Miljöpåverkan och landskapsanpassning

Planområdet ligger i Järva friområde – ett rikt kulturlandskap med stort värde för fritidslivet och som har en nyckelfunktion i den regionala grönstrukturen och därmed för regionens rika växt- och djurliv. Dessa värden har beaktats i programarbetet.

På begravningsplatsen kan värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas, vårdas och göras tydliga. Begravningsplatsen innebär också att andra estetiska, arkitektoniska och funktionella kvaliteter införs i området. Begravningsplatsens möjlighet att skapa stillhet, ro, visuella och själsliga andrum är mycket viktig.

Särskild omsorg måste läggas vid utformningen av begravningsplatsen på grund av närheten till Igelbäcken. Igelbäckens tillrinningsområde har klassats som "ekologiskt särskilt känsligt" enligt miljöbalken och restriktioner finns därför i föreskrifterna för kulturresevatet vad gäller avledning av vatten och påverkan av grundvatten. Eventuella konsekvenser för Igelbäckens vatten är associerade med förorenat dagvatten från programområdet som kan påverka vattenkvaliteten. Det finns dock

goda möjligheter att begränsa tillrinningen av förorenat dagvatten genom t.ex. permeabla vägar och parkeringsplatser och gröna tak.

Begravningsplatsen kan också medföra en förändring av vattennivån i Igelbäcken. Det är i dagsläget oklart om det sker ett inläckage av vatten från våtmarksområdet i programområdets sydöstra del till dagvattentunneln under friområdet. Om så är fallet kan programförslaget medföra att vatten som idag leds till Igelbäcken skulle omledas till tunneln, vilket skulle innebära negativa konsekvenser för bäcken som periodvis lider av vattenbrist. Detta behöver studeras vidare i planskedet.

Miljöbalken anger att anläggande av en begravningsplats kan vara en miljöfarlig verksamhet. Dräneringsvatten från en kyrkogård är enligt miljöbalkens att anse som avloppsvatten. I miljöbalken står det att med miljöfarlig verksamhet avses bl.a. utsläpp av avloppsvatten och att med avloppsvatten avses bl.a. vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats. Risk för ökad tillförsel av föroreningar (t.ex. tungmetaller och mikroorganismer) till grundvatten bedöms som små.

Detaljplanen för begravningsplatsen kan antas få betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken behöver upprättas. Den miljökonsekvensbeskrivning som hör till programmet är samtidigt ett förslag till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen till detaljplanen. Påverkan på kulturmiljön, naturmiljö, dagvatten samt grundvatten utgör väsentliga miljöfrågor att belysa i miljökonsekvensbeskrivningen. Den kommande mer detaljerade miljökonsekvensbeskrivningen till detaljplanen kan troligen också användas vid en eventuell prövning av begravningsplatsen som miljöfarlig verksamhet.

Finansiering

Kyrkogårdsnämnden kommer att stå för finansiering av en ny begravningsplats och framtida skötsel.

Planprocessen och tidplan

Programsamrådet beräknas pågå från juli till oktober. Ett förslag till detaljplan kan sedan skickas ut på samråd under vintern 2013. Planen bör kunna antas hösten 2013.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Kontorets ställer sig positivt till projektet eftersom det tillgodoser ett kortsiktigt och ett långsiktigt behov av begravningsplatser i nordvästra Stockholm. Begravningsplatsen kan också bli en ny mötesplats på Järva friområde som bidrar till sammanlänkningen av stadsdelarna kring friområdet i enlighet med visionerna i Järvalyftet. Långtgående hänsyn har tagits till områdets befintliga och potentiella kultur-, rekreations- och naturvärden.